

Marianne Thannhauser

OPNIEUW BIJZONDERE VONDST IN ZANDPUT LANGWEER

Voortplantingsorganen van Klein boomglanswier, foto: Wetterskip Fryslân

In het kader van het hydrobiologisch meetnet staan er eind juni 2008 opnamen van watervegetaties op het programma van Wetterskip Fryslân. Het waait niet al te hard, dus een mooie dag om er met de boot op uit te trekken.

Routinematige velddag

Als eerste staat de Sondelerleien bij Lemmer op het programma, waar geen onderwatervegetatie wordt aangetroffen. Het blijft bij een score van Riet *Phragmites australis*, Kleine lisdodde *Typha angustifolia* met enkele begeleidende oeverplanten. Dan is het des te mooier om vervolgens naar de Zandput van Langweer te gaan (ook wel Put van Nederhorst of Zandput Joure genoemd), met zeer helder water en een rijke onderwaterbegroeiing.

In de put van Langweer heeft een duiker in 2001 het bijzondere kranswier Klein Glanswier *Nitella hyalina* aangetroffen (Nat 2002). Deze plant staat op de Rode Lijst vermeld en is met uitsterven be-

dreigd. Dit vormde de aanleiding om de zandwinplas in het hydrobiologisch meetnet op te nemen. Er vonden al chemische bemonsteringen plaats en de zandput was ook als zwemplas bekend. In 2003 vond de eerste reguliere vegetatieopname plaats. In 2008, vijf jaar later, is de plas opnieuw geïnventariseerd.

Harken naar kranswieren

De aanwezigheid van kranswieren (waartoe Klein glanswier behoort) duidt op helder, schoon en fosfaatarm water. Het water in de plas is inderdaad mooi helder, met een zicht tot meer dan twee meter. De onderwatervegetatie is goed te lokaliseren. De kranswieren staan in duidelijke veldjes verspreid in het ondiepe deel van

de plas. Op grotere diepte lijkt alles donker, wat op zich niet zo vreemd is, want de put is tot 26 meter diep. Juist op die overgang van licht naar donker bevindt zich Klein Glanswier, een plantje dat gemakkelijk door de tanden van de hark wil glippen. Er worden diverse pogingen gedaan om de plant te pakken te krijgen, maar er bevindt zich veel draadwier tussen de planten. Daardoor is het niet direct met zekerheid te zeggen of de soort ook daadwerkelijk bemonsterd is.

Resultaten

Er was al naar kranswieren geharkt in de plas. Daartussen bevond zich ook een glanswier, maar niet de soort die gezocht werd. Ter plaatse is daarom materiaal ver-

Tabel 1: Eerdere vondsten van Klein boomglanswier in Fryslân (bron: LIK, Leiden).

Jaar	Plaats	Locatie
1935	Lemmer	Bij Tacozijl bij de sluis
1939	Makkum	Makkumerwaard
1958	Makkum	Ijsselmeerkust
1995	Schiermonnikoog	Groene strand ten NW van vuurtoren
1995	Lemmer	Ijsselmeerkust

zameld om in het laboratorium verder uit te pluizen. Dit resulteerde in de soorten Ruw Kransblad *Chara aspera*, Breekbaar Kransblad *Chara globularis v. globularis*, Buigzaam glanswier *Nitella flexilis v. flexilis*, Klein Glanswier en nog een andere soort. Geen kransblad, geen glanswier... het is een boomglanswier, maar welke? Een ietwat bossig plantje dat we nog nooit eerder hadden gezien.

Bijzondere afloop

Na de zomervakantie wordt het onbekende materiaal ter determinatie voorgelegd aan het Landelijk Informatiecentrum voor Kranswieren (LIK). Het blijkt Klein boomglanswier *Tolypella glomerata* te zijn, wederom een bijzondere soort. In het Handboek Kranswieren (Van Raam 1998)

wordt deze soort beschreven als een ernstig bedreigde plant die op de Rode Lijst vermeld staat. Het is pas de derde vondst in Fryslân sinds 1960 (zie tabel 1). In 1995 werd deze soort aangetroffen op twee locaties: in een duinpoel van het Groene Stand op Schiermonnikoog en aan de Ijsselmeerkust bij Lemmer (een oude vindplaats). Bij Makkum is de plant na 1958 niet meer aangetroffen.

Toekomstige ontwikkelingen

Het is belangrijk om de plannen rondom de zandput van Langweer goed te volgen. Het is niet eenvoudig deze put met hoge natuurwaarden in stand te houden. Eerder in 2004, maar ook al in de tachtiger jaren, werd deze plas voorgesteld als baggerdepot. Recent lag er nog een voorstel

voor recreatieve ontwikkelingen met woningen aan deze put. Voor de waterkwaliteit en natuur is het mooi dat deze plannen niet zijn doorgezet. Maar er liggen steeds weer nieuwe plannen op de loer. Alertheid blijft dus geboden.

Marianne Thannhauser

Wetterskip Fryslân

Postbus 36

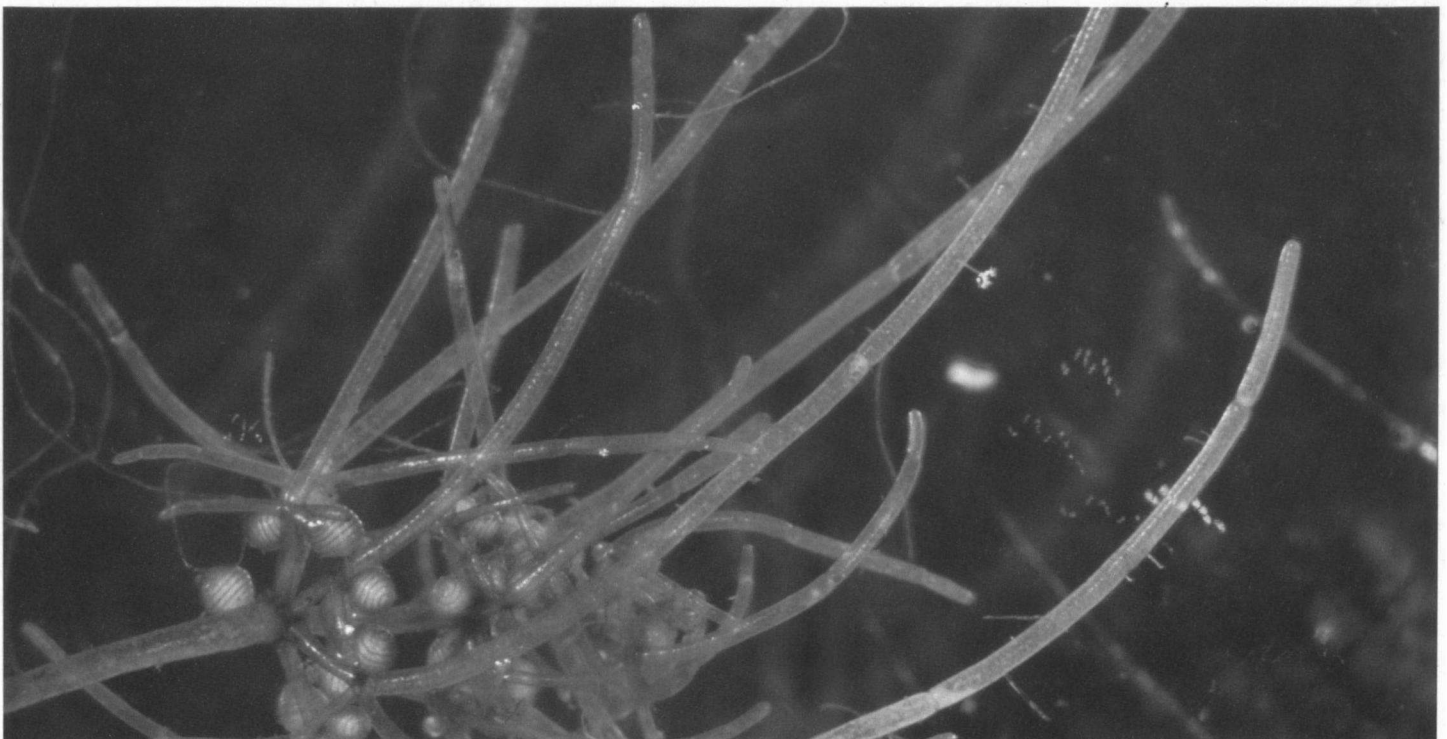
8900 AA Leeuwarden

mthannhauser@wetterskipfryslan.nl

Literatuur

NAT E. 2002. Nieuwe vondst van Klein glanswier in Fryslân. *Twirre* 13 (2): 38-42.

RAAM J.C. VAN 1998. Handboek Kranswieren. *Chara* boek, Hilversum.

Klein boomglanswier, top van een plant.

foto: Wetterskip Fryslân